

03.12.2013

Rezydencja Prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej w Wiśle

---

autor: pkaluzna

Historyczna Rezydencja Prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej w Wiśle to Narodowy Zespół Zabytkowy. Kompleks budynków jest przykładem polskiej architektury dwudziestolecia międzywojennego.

Rezydencja wypoczynkowa Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w Wiśle powstała w latach 1928-1931. Była darem województwa śląskiego dla Prezydenta Ignacego Mościckiego.

Projekt, ukończony w 1928 roku, wykonał prof. Adolf Szyszko-Bohusz we współpracy z Andrzejem Pronaszką i Włodzimierzem Padlewskim. Prace budowlane rozpoczęto 1 czerwca 1929 roku, a zakończono w grudniu 1930 roku. Projektant budynku nadał mu wygląd nawiązujący do średniowiecznego zamku. Obiekt uznany jest za klasyczny przykład funkcjonalizmu z końca lat 20- tych. Dnia 15 stycznia 1931 roku ostatecznie przekazano rezydencję do dyspozycji Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP.

Rezydencja położona jest w Beskidzie Śląskim, na północno-wschodnim stoku Zadniego Gronia (727,6 m npm), na terenie zespołu zabudowań spalonego w 1927 roku zameczku myśliwskiego Habsburgów.

Zespół rezydencji tworzyły – adaptowane z dawnego założenia Habsburgów – drewniana oficyna, budynek gospodarczy i kaplica oraz nowe obiekty – zamek stanowiący nową dominantę założenia i budynek mieszkalno-gospodarczy zlokalizowany w miejscu spalonego pałacyku myśliwskiego.

Zamek był budowlą o swobodnym planie na rzucie wygiętym w 1/5 koła, skonstruowaną z harmonijnie rozłożonych prostopadłościennych brył o płaskich dachach, poprzecinanych poziomymi ciągami dużych okien. Forma obiektu odwoływała się do polskiego budownictwa historycznego. Z daleka przypominała niedostępną fortecę. Z perspektywy dziedzińca sprawiała wrażenie domu szlacheckiego. Główne wejście, zlokalizowane pośrodku fasady zachodniej, podkreślał duży prostokątny portal przepasany kluczem z orłem śląskim. Po obu stronach głównego wejścia ustawiono kamienne ławy.

W programie użytkowym zamku wyraźnie widoczne było zbliżenie do domu prywatnego. Mieściły się tam m.in.: na parterze pomieszczenia reprezentacyjne stanowiące zarazem centrum życia towarzyskiego – hall, salon-weranda z tarasem połączonym schodami z parkiem, jadalnia, salon i palarnia; na pierwszym piętrze pomieszczenia prywatne prezydenta i jego żony; na drugim piętrze pokoje dla rodziny prezydenta i pokoje gościnne. Wnętrzym zamku nadano nowoczesną, awangardową formę. Duże płaszczyzny okien i przeszkleń powodowały, że były one jasne i przesycane światłem. O ich wystroju decydowały nowatorska aranżacja ścian w postaci wielobarwnej kompozycji wzajemnie przecinających się płaszczyzn oraz specjalnie zaprojektowane proste meble – drewniane i metalowe. Drugim, nowym, obiektem rezydencji był budynek z pomieszczeniami gospodarczymi, garażami i mieszkaniami dla wojska. Jego nowoczesna architektura harmonizowała z bryłą zamku. W obydwu budynkach jeszcze przed rokiem 1939, ze względu na warunki atmosferyczne, zastąpiono pierwotne płaskie dachy dachami dwuspadowymi, co w sposób zasadniczy zmieniło charakter obiektów.

Dużym novum w kompozycji rezydencji był prawie zupełny brak aranżacji parku. Jeszcze na planie

zagospodarowania terenu z 1928 roku widoczna jest propozycja zagospodarowania terenu w postaci monumentalnej w swoim wyrazie, architektoniczno-krajobrazowej kompozycji parkowej z podkreśleniem dominanty siedziby mieszkalnej.

W praktyce przestrzeń parkową rezydencji pozostawiono w stanie naturalnym, wprowadzając tylko niezbędne ciągi komunikacyjne i urządzenia parkowe – m.in. utwardzoną ścieżkę łączącą zamek z kaplicą oraz skromny ciąg pieszy ze schodami łączący zamek i obiekty gospodarcze, prowadzony po północnej stronie zabudowań. Zgodnie z planem zagospodarowania terenu zrealizowano podjazd i kort tenisowy.

W parku pozostawiono naturalny drzewostan. Jedyne teren przy zamku zagospodarowano w formie trawników, obsadzonych wieńcem szlachetnych drzew iglastych – limb, daglezi i jodeł. W szczególnie atrakcyjnych punktach widokowych postawiono altany – jedną poniżej zamku, na południe od tarasu, drugą pod szczytem Zadniego Gronia. Taki sposób zagospodarowania parku nawiązuje wyraźnie do rozwijającego się w okresie międzywojennym nurtu naturalistycznego sztuki ogrodowej w jego odmianie parków leśnych.

Zastosowanie nowoczesnej architektury i nowatorskich rozwiązań przy projektowaniu założenia rezydencjonalnego głowy państwa było unikatowym zjawiskiem w owym czasie w Europie. Wymagało szczególnej odwagi zarówno inwestorów i projektantów, jak i użytkownika – Prezydenta RP Ignacego Mościckiego.

W 1994 roenie wpisane zostało do rejestru zabytków. W 2002 roku zamek wrócił pod opiekę Prezydenta RP. Z inicjatywy Aleksandra Kwaśniewskiego rozpoczęto kompleksową renowację rezydencji. Obecnie, po okresie zmieniających się użytkowników, rezydencji przywrócono dawny blask. Wprowadzone, niezbędne zmiany wynikające ze współczesnych potrzeb głowy państwa nieznacznie zmieniły jej formę i otoczenie.